

Er komen alleen maar eigenschappen bij

Amoroso RZ, een speciaal op de markteisen gericht product, dat ook uitstekend is te telen.

Natuurlijk, een topproductie van topkwaliteit staat bij de huidige groenteteler nog steeds ver boven aan zijn verlanglijstje van kenmerken waaraan een top-ras moet voldoen. Maar dit verlanglijstje is wel steeds langer geworden. Dure energie en arbeid, belichten en hoge draad en natuurlijk de eisen aan smaak en vorm van de supermarkt. Er vallen geen eigenschappen af; er komen alleen maar eigenschappen bij.

TEKST: STEVEN VAN PAASSEN, RIJK ZWAAN BEELD: LEO DUUVESTIJN, RIJK ZWAAN

Of het nu gaat om komkommer, tomaat, paprika of aubergine; elk jaar kan de teler kiezen uit diverse nieuwe rassen. Niet elk nieuw ras is echter een echte verbetering en niet elke verbetering is een innovatie. Dat kan ook niet anders. Korte termijnacties zijn bij een veredelingsbedrijf vrijwel uitgesloten.

Ver vooruit kijken

Het veredelen van groenten is een langdurig en intensief proces. Bij glasgroentegewassen ligt de gemiddelde periode van veredelen, selectie en zaadproductie op z'n acht jaar. Dat vergt van de veredelaars een grote mate van vooruitkijken. Welke trends

zijn over acht jaar actueel en welke daarvan zullen voor langere periode standhouden? Dat is lastig te voorspellen. De trends volgen zich in de glastuinbouw steeds sneller op. Een veredelaar moet dus op tijd zijn lijnen uitzetten en soms ook weer helemaal opnieuw beginnen. Want niet alles wat een veredelaar wil, lukt ook.

vervolg pagina 24 ►

echte
verbetering

lastig te
voorspellen

Er komen alleen maar eigenschappen bij

Veredelen is een langdurig, intensief en creatief proces.

Enorme ontwikkeling

Veel nieuwe rassen zijn dan ook kleine stapjes vooruit. En vaak hebben deze stapjes vooruit te maken met bekende eigenschappen als productiviteit en kwaliteit. Soms komt er een echt nieuwe doorbraak op de markt, bijvoorbeeld in resistentie, in vorm of in smaak. Het wordt wel eens vergeten, maar in de loop van jaren is met al deze stapjes en stappen een enorme ontwikkeling in de glastuinbouw doorgemaakt. Een ontwikkeling die niet stilstaat, maar ook de komende jaren voor volop dynamiek en innovatie in de glastuinbouw zorgt.

Trends die momenteel zorgen voor een vernieuwing in rassen zijn zonder meer het belichten, energiebesparing en de eisen van de markt.

Meer generatief

Het belichten krijgt bij steeds meer gewassen een vast voet aan de grond. Zo worden inmiddels al zo'n 120 ha tomaten belicht. Ook het areaal belichte komkommers en paprika groeit, terwijl in de aubergineteelt de eerste praktijkproeven zijn gestart.

Door een gewas te belichten ontstaat een nieuw optimum in de groei van het

gewas. Belichten stimuleert de vegetatieve groei. Om in balans te blijven, kan voor een generatieve onderstam of voor een ras worden gekozen dat van nature meer generatief is. Voor de korte termijn kan een teler kiezen voor het meest generatieve ras uit het bestaande assortiment. Zo'n ras heeft echter vaak andere kenmerken die vaak niet optimaal passen binnen de gewenste teelt. De komende jaren zullen echter steeds meer rassen op de markt komen die beter zijn aangepast aan de omstandigheden van een belichte teelt, in combinatie met de huidige kenmerken.

Minder energie

Ooit beschikte de glastuinbouw over een Denarkas waarin, onder druk van stijgende energieprijzen, energiezuinige teeltmethodieken werden ontwikkeld. Ook de veredeling zocht intensief naar energiezuinige rassen. De techniek was de veredeling echter voor met dubbel glas, rookgascondensoren en energiescherm.

Toen ook de energiezuinige rassen op de markt kwamen, werden deze juist bij het gangbare klimaat geteeld om er het maximale uit te halen. In plaats van het nominale verbruik aan kubieke meters gas was

al snel sprake van energie per stuk. En des te meer stuks - bij een optimaal klimaat - des te lager de energiekosten.

Energiemanagement

Inmiddels is opnieuw de wens tot energiezuinige rassen weer actueel, zoals bij de komkommers en paprika's. Deze vraag wordt nog sterker naarmate de eerste contracten aflopen en telers worden geconfronteerd met een flink gestegen gasprijs.

Zoals het voorbeeld met de Denarkas aangaf, staat de eigenschap 'energiezuinig' niet op zichzelf. Het is - slechts - een onderdeel van het energimanagement dat de telers voeren. Zo zijn komkommertelers druk zoekende hoe zij hun

Productvariatie in kleur bij paprika, gericht op de wensen van de markt.

kleine
stapjes

belichten

energie-
zuinige rassen

Meest recente innovaties

Echte productinnovaties zijn spaarzaam. Een van de meest recente innovaties is de cocktailtomaat Amoroso RZ van Rijk Zwaan. Amoroso RZ kenmerkt zich door een uitermate aantrekkelijke vrucht, zowel in het mooi glanzend rood en rond uiterlijk als in de heerlijke zoete smaak. Het gemiddeld vruchtgewicht van Amoroso RZ ligt tussen de 36 en 44 gram. De trossen kunnen worden gesnoeid op 8 tot 10 vruchten.

dichtere
plantafstand

energiekosten per stuk kunnen terugbrengen met onder meer een dichtere plantafstand, meer teelten per jaar, flink schermen en het belichten. Ook later planten en toch snel in productie is zo'n optie voor komkommer en tomaat.

Alles uit de kast

Ook bij paprika zijn de kosten van energie een bron van zorg. Daarbij komt ook nog eens de dure arbeid. Om de hoge kosten de baas te blijven, wordt alles uit de kast gehaald om de energie die wordt gebruikt maximaal om te zetten in productie.

zwaar
schermen

Vroeger of later planten, in combinatie met zwaar schermen, lijkt een favoriete strategie. Daarmee worden echter eisen aan een ras gesteld die grenzen aan het huidige onmogelijke. In de donkere periode moet een schraal gewas al snel tot een zo hoog mogelijke productie komen en dit niveau tot na de zomer vast zien te houden. Dat momenteel grenzen worden overschreden blijkt onder meer uit het probleem met binnenrot. Volop uitdaging dus voor de veredeling – en de teler – om op deze ontwikkeling een antwoord te vinden.

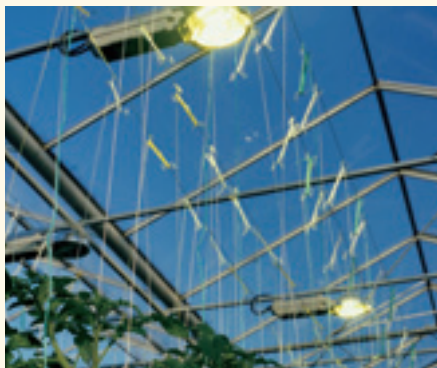
Markt is norm

onder-
scheiden

Naast de teelttechniek kan bij de rassenkeuze nog een heel ander aspect een rol spelen. Dat is de vraag uit de markt. Steeds vaker komt een supermarkt met de wens zich met een product te onderscheiden. Zij spelen hiermee in op de trends van enerzijds gemakkelijk en gezonde voeding en anderzijds het genieten van een leuke vorm en heerlijke smaak.

De veredeling heeft deze trend enige jaren geleden stevig opgepakt. De stroom aan nieuwe productvarianten is groot. Vooral de tomaat spant hierbij de kroon met onder meer los, tros, pruim, cocktail, cherry en tal van tussentypen tomaat. Maar ook midi- en minivormen in diverse kleuren bij paprika, aubergine en komkommer zijn ontwikkeld. Toch zijn deze varianten nog niet op de grote markt doorgebroken.

Het in de markt zetten van nieuwe vers-

Verandering in teelttechniek, zoals het belichten, schept een nieuw optimum en vereist vaak ook een hieraan aangepast ras.

producten blijkt telkens weer een lastige opgave en bovenal een kwestie van economie en samenwerken. Vaak kennen nieuwe producten een hogere productieprijs, bijvoorbeeld door meer arbeid en/of een lagere productie. Als zowel de retail als de teler onvoldoende aan het nieuwe product verdient, gaat de deal niet door. En maar al te vaak is dat tot nu toe de realiteit.

Op de gram nauwkeurig

Een ontwikkeling die zich wel lijkt door te zetten is het tot op de gram nauwkeurig telen van vruchten, zoals komkommers van 400 gram, een trostomaat van 120 gram of een tros tomaten van 500 gram. Ook hierbij speelt de rassenkeuze een belangrijke rol.

De veredeling is al druk doende om een gevarieerd pakket van rassen met elk hun eigen vruchtgewicht te ontwikkelen. Wellicht dat er over tien jaar net zo'n brede keuze aan tomaten, komkommers, paprika en aubergine bestaat als wensen bij de retailers...

SAMENVATTING

Een topproductie van de beste kwaliteit bepaalt nog steeds de rassenkeuze van een glasteler. Wordt aan deze eisen voldaan, dan wordt gekeken naar meer gewas-specifieke eigenschappen, zoals besparing van arbeid en energie in combinatie met teelttechnische maatregelen. Ook de eisen van de retail nemen in belang toe.

Een steuntje in de rug

Dat is toch wel weer tof van die Zalm, ook van Hogervorst trouwens en elke andere politieke Bobo die er aan heeft meegewerkt. Waarover ik zo enthousiast ben? De Farbo regeling. Wattuh? Nou dat is een regeling die ons ondernemers gaat motiveren om eens werk te maken van 'de gezonde werkplek'. Dat is ook nodig, anders laten wij die arme loonslaven maar ploeteren zonder ons ook maar een greintje te bekommeren om hun welzijn. "Storten ze in, dan storten ze in", zal ik maar zeggen. Ja, ja, ja, zo zijn wij, wij bazen. We deugen echt van geen kant. De mens is van nature slecht, maar een baas, dat kun je niet slecht meer noemen, die is gewoon verrot. Kijk eens op de site van het ministerie van Sociale zaken. Zoek dan eens op 'werknemers-rechten', 272 brochures zijn daarover te vinden. Dat zal niet voor niets zijn denk ik dan. 272 verhalen over de rechten van de één, oftewel de plichten van de ander.

Eén van die plichten is het verlichten van de werkzaamheden, niet met een extra lampje, maar middels machines die het zware werk overnemen en iedere werknemer omtoveren tot 'operator'. Om dat investeren interessant te maken bedacht onze overheid een wortel en noemde die 'Farbo'. Voor 2005 is dat een lijst met een paar honderd grappen die wij bazen als zoekplaatje op een saaie zondagmiddag kunnen doorploegen op zoek naar een voordeeltje.

Ik had wat gevonden: Het tillen van zware potten ging ik voortaan een robot laten doen. Helemaal goed, regeltje F94 ingevuld op het speciale formulier en klaar. Mijn beloning? Ik mag het ding willekeurig afschrijven. Oftewel ik bespaar dit jaar de belasting die ik dan de volgende jaren alsnog moet betalen. De bekende sigaar uit eigen doos. Maar goed je wilt ook niet altijd zo cynisch zijn, dus je doet een keertje mee met die poppenkast. Ten minste dat dacht ik. Tot ik een brief kreeg van mijn vrienden van de arbeidsinspectie. Of ik maar even een waslijst van verklaringen, foto's, facturen en handleidingen kon overleggen om aan te tonen dat hij potten kon tillen en bestond uit 'metalen staanders met draagbalk en bewegende metalen vorken met transportbanden en elektromotoren'. Ook wou men weten welk merk biologische hydraulische olie dat ik dacht te gaan gebruiken. Olie? In een elektromotor? Ik werd gek. Zij waren het blijkbaar al.

Onverantwoord zwaar werk bij die arbeidsinspectie, dat gun je niemand. Ik lever mijn bijdrage door voortaan niets meer aan te vragen.

Hans@JdeVries.nl

Potplantenkweker uit De Kwakel